

Sygn. akt V ACa 62/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku V Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Mariusz Wicki

Sędziowie: Leszek Jantowski

del. Rafał Terlecki (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2020 roku w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa L. W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w B. o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 28 października 2019 r. sygn. akt I C 321/19

I. oddala apelację;

I. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Gdańsku na rzecz radcy prawnego C. K. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym.

Na oryginale właściwe podpisy.

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w B. powód L. W. domagał się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty 90.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W **odpowiedzi na pozw** pozwany Skarb Państwa – Areszt Śledczy w B. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 10 października 2018 r., wydanym w sprawie I C 77/17, Sąd Okręgowy w B. oddalił powództwo oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Na skutek **apelacji** wniesionej od powyższego wyroku przez powoda, **wyrokiem** z dnia 01 marca 2019 r., wydanym w sprawie V ACa 30/19, Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie w zakresie czynności podjętych przez Sąd Okręgowy od dnia 30 czerwca 2017 r. i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania

Sądowi Okręgowemu w B., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania. W pisemnych motywach wydanego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny wskazał, iż postępowanie dotknięte było sankcją nieważności, z uwagi na pozbawienie pozwanego możliwości obrony swych praw na skutek naruszenia przez Sąd I instancji art. 133 § 3 k.p.c.

Wyrokiem z dnia 28 października 2019 r., wydanym po ponownym rozpoznaniu w sprawie I C 321/19, Sąd Okręgowy w B.:

1. oddalił powództwo;
2. nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej;
3. zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w B. na rzecz r.pr. C. K. kwotę 838,01 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu oraz poniesionych wydatków;
4. kosztami sądowymi, od obowiązku których powód został zwolniony, obciążył Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód, w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności przebywał w pozwanym Areszcie Śledczym w B. w okresach: (...) r, (...) r. i (...) r.

Po tym jak powód został przewieziony do pozwanej jednostki w dniu 22 kwietnia 2014r. z Zakładu Karnego w I., osadzony został w Pawilonie (...), kolejno w celach o numerach: (...),(...), (...), (...), (...), (...), (...), (...),(...),(...),(...), (...), (...),(...),(...), (...),(...),(...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...). W dniu 10 lutego 2015r. powód ponownie został przetransportowany do Zakładu Karnego w K., skąd wrócił w dniu 21 kwietnia 2015r. Od tego momentu powód przebywał kolejno w celach: (...), (...), (...),(...),(...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...). W dniu 25 sierpnia 2016 r. powód został przetransportowany do Zakładu Karnego B..

Ilość miejsc zakwaterowania w celach w pozwanej jednostce penitencjarnej ustalana jest z uwzględnieniem normy powierzchni mieszkalnej - minimum 3 m².

Cela nr (...) ma 13,95 m⁽²⁾ i jest celą 4 - osobową. Cela (...) ma 13,93 m⁽²⁾ i jest celą 4 - osobową. Cela nr (...) ma 14,67 m⁽²⁾ i jest celą 4 - osobową. Cela nr (...) ma 14,41 m⁽²⁾ i jest celą 4-osobową. Cela nr (...) ma 9,81 m⁽²⁾ i jest celą 3 - osobową.

Powód przebywał także w celach 5-osobowych - były to cele nr: (...), (...), (...),(...), (...),(...), (...),(...), (...)- i celach 6 - osobowych - celi nr (...),(...) oraz celach 8-osobowych - celi nr (...) i w celi 7 - osobowych - cela nr (...) i (...),(...).

W pozwanym areszcie przeprowadzane są regularne kontrolne przewodów kominowych. Dotychczasowe kontrole nie wykazały nieprawidłowości w zakresie wentylacji.

W trakcie odbywania kary pozbawienia wolności w pozwanej jednostce penitencjarnej powód korzystał z możliwości kontaktu z wychowawcą, rozmawiał także z psychologiem. W rozmowach tych powód nie zgłaszał próśb ani skarg związanych z odbywaniem kary.

Osadzeni w pozwanej jednostce penitencjarnej są często przenoszani do kolejnych, innych cel. Są to cele wieloosobowe. Część cel była wyremontowana, w części z cel nie przeprowadzono remontu. W niektórych celach były nieszczelne okna. W oknach zamontowane były blendy. W większości cel kąciki sanitarne nie miały drzwi, odgródzone były od pomieszczenia celi wąską kotarą. Część cel nie miała murowanych kącików sanitarnych. W kącikach sanitarnych płytki nie były antypoślizgowe. W celach nie było dostępu do ciepłej wody. Wyposażenie cel było zniszczone. Koce i materace były stare. Nie we wszystkich celach łóżka posiadały drabinki.

Osadzeni, raz w miesiącu otrzymywali środki higieniczne: pastę do zębów, proszek do prania, mydło, maszynki do golenia. Środki do sprzątania cel nie były wydawane regularnie.

Wraz z więźniami zdrowymi w celach osadzane były osoby cierpiące na choroby zakaźne.

W Księżce Zdrowia Osadzonego, prowadzonej dla powoda, znajduje się wpis z dnia 28 stycznia 2015r. - w treści którego wskazano, że powód zgłosił się do lekarza i wskazał, że przed 4 dniami doznał urazu palca IV prawej dłoni. Lekarz odnotował, że u powoda występuje brak możliwości wyprostowania palca IV prawej dłoni. W dniu 27 stycznia 2015r. powodowi wykonano badanie RTG ręki prawej, które nie wykazało istnienia świeżych zmian pourazowych.

Na kanwie powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie swoich rozważań Sąd Okręgowy zaznaczył, że zgodnie z treścią przepisu art. 386 § 6 k.p.c. ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku Sądu drugiej instancji wiążą zarówno Sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i Sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego. Ze względu na wadliwe doręczenia dla strony pozwanej dokonywane od dnia 30 czerwca 2017 r. wyłącznie do rąk ustanowionego pełnomocnika procesowego - z naruszeniem bezwzględnie obowiązującego art. 133 § 3 zd. 2 k.p.c. i tym samym nieważność postępowania w tym zakresie Sąd Okręgowy był zobligowany do dokonania doręczeń zgodnie z art. 133 § 3 zd. 2 k.p.c. oraz ponownego przeprowadzenia postępowania dowodowego w zakresie zniesionym przez Sąd Apelacyjny.

Dalej Sąd Okręgowy zważył, że powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 90.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych. Podniósł, że Skarb Państwa nie zapewnił mu właściwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności i ochrony zdrowia, czym naruszył jego dobra osobiste takie jak zdrowie, godność, prawo do prywatności i intymności, poczucie bezpieczeństwa, czy prawo do zachowania higieny osobistej.

Odwołując się do treści art. 417 § 1 k.c., art. 417 k.c., art. 23 k.c., art. 24 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c. Sąd Okręgowy wskazał, rozpoznając niniejszą sprawę winien był więc w pierwszej kolejności ustalić, czy doszło do naruszenia lub choćby zagrożenia naruszenia dóbr osobistych powoda, a dopiero w przypadku pozytywnej weryfikacji ustalić, czy działania lub zaniechania pozwanego nosiły znamiona bezprawności.

W powyższym kontekście Sąd Okręgowy miał na względzie, że sytuacja prawna osób pozbawionych wolności uregulowana jest w sposób ogólny w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2019 r., poz. 676 t.j.), a w szczególności w art. 110. Zasadą jest, że powierzchnia w celi mieszkalnej przypadająca na skazanego wynosi nie mniej niż 3 m²; cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy (art. 110 § 1 i 2 k.k.w.).

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że realizacja spoczywających na administracji aresztu obowiązków w zakresie organizowania miejsc, w których przebywają osoby pozbawione wolności należy do działań władczych państwa i mieści się w pojęciu wykonywania zadań z zakresu władzy publicznej. Ocena, czy obowiązki te zostały zrealizowane, winna być dokonana z uwzględnieniem uprawnień skazanego, szczegółowo uregulowanych przepisach ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy, a także z uwzględnieniem treści przepisów wykonawczych: Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. z 2003 r. Nr 152, poz. 1493 - obowiązujący do dnia 1 stycznia 2017r.) oraz Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (obowiązującego od 14 sierpnia 2014r. - do dnia 1 stycznia 2017r. - tj. - w okresie objętym pozwem).

Przechodząc do merytorycznej oceny żądania, Sąd Okręgowy wskazał, że powód sformułował szereg zarzutów odnośnie warunków bytowych panujących w pozwanej jednostce penitencjarnej w trakcie odbywania przez niego kary pozbawienia wolności, mających świadczyć o naruszeniu jego dóbr osobistych przez pozwanego. Powód spędził w pozwanej placówce penitencjarnej łącznie około 16 miesięcy, w trakcie których przebywał w różnych celach wieloosobowych. Zdaniem Sądu Okręgowego, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwalał na ustalenie, że pozwany zapewnił powodowi warunki odbywania kary pozbawienia wolności zgodne z prawem. Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, aby przebywanie w pozwanym areszcie, w warunkach bytowych wyznaczonych okolicznościami towarzyszącymi izolacji penitencjarnej, wywołało u niego negatywne skutki zdrowotne, fizyczne bądź psychiczne powodujące poczucie krzywdy, innej niż wynikająca z samego faktu pozbawienia wolności i związanej z tym izolacji od świata zewnętrznego, ograniczenia swobody i wolnej woli decydowania o samym sobie.

Sąd Okręgowy podkreślił również, że w niniejszej sprawie nie ma dowodów na to, iż doszło do naruszenia dyspozycji art. 110 § 2 k.k.w. oraz norm określonych w przepisach wykonawczych. Powód wskazywał na brak drabinek przy łóżkach piętrowych i uraz palców dłoni, którego miał doznać wskutek ich braku. Sąd Okręgowy stwierdził, że powód wykazał, iż nie wszystkie łóżka były wyposażone w drabinki, co w pewnym stopniu mogło utrudniać wchodzenie i schodzenie z łóżka, jak również udowodnił, że doszło do sytuacji w której, w związku z brakiem takiej drabinki doznał powierzchownego urazu palca dłoni. Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy podkreślił, że stwierdzenie ww. okoliczności nie przesądzało o konieczności zasądzenia zadośćuczynienia. Zdaniem Sądu, powierzchowny uraz palca dłoni nie może determinować uznania, że powód doznał krzywdy na tyle istotnej, by miałyby to uzasadniać przyznanie mu zadośćuczynienia.

Wbrew stanowisku powoda, Sąd Okręgowy nie znalazł również podstawy do uznania, by cele w pozwanej jednostce penitencjarnej były przeludnione. Zgodnie z przedłożonym przez stronę pozwaną wykazem pomieszczeń w Areszcie Śledczym w B., ilość miejsc zakwaterowania w celach w pozwanej jednostce penitencjarnej ustalana jest z uwzględnieniem normy powierzchni mieszkalnej - minimum 3 m². Sąd Okręgowy stwierdził zatem, że przepisy w zakresie minimalnej powierzchni przypadającej na skazanego w celi mieszkalnej zostały zachowane. Nie ulegało wątpliwości Sądowi, że cele są ciasne, jednak samo subiektywne odczucie powoda, że nie spełniają one norm metrażowych nie może być dowodem przeludnienia.

Odnosząc się do zarzutu powoda w zakresie złego stanu celi w pozwanej jednostce penitencjarnej, Sąd Okręgowy – w oparciu o zeznania świadków – ustalił, że cele mieszkalne były wyposażone w łóżko dla każdego skazanego oraz pozostałe meble. Fakt, że stan tych urządzeń nie spełniał oczekiwań powoda nie mógł jeszcze świadczyć o naruszeniu jego dóbr osobistych czy zmuszaniu go do przebywania w niehumanitarnych warunkach. W tym Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że stan wyposażenia celi jest często wynikiem działań samych osadzonych. Nadto, świadkowie wskazywali, że raz w miesiącu otrzymywali od pozwanego środki do utrzymania higieny. W świetle powyższego nie było przeszkód do dbania przez powoda o higienę osobistą. Sąd Okręgowy zaznaczył również, że przepisy nie obligują pozwanego do stałego udostępniania ciepłej wody w celach mieszkalnych, jednak osadzeni mają stały dostęp do bieżącej, zimnej wody. Pozwany wykazał również, że w pozwanym areszcie przeprowadzane są regularne kontrolne przewodów kominowych, a dotychczasowe kontrole nie wykazały nieprawidłowości w zakresie wentylacji. Sąd Okręgowy zaznaczył również, że przepisy pozwalają na zamontowanie w oknach tzw. blend w celu zapobieżenia zagrożenia dla bezpieczeństwa i porządku w jednostce penitencjarnej.

Odnosząc się natomiast do faktu umieszczenia powoda w jednej celi z osobami zarażonymi wirusami HIV i HCV Sąd Okręgowy stwierdził, że brak jest podstaw do przyjęcia, iż w jakikolwiek sposób ingerowało to w sferę jego dóbr osobistych. W pierwszej kolejności Sąd wskazał, że brak jest jakichkolwiek przepisów nakazujących izolację chorych na żółtaczkę typu C, czy HIV od pozostałych osadzonych, gdyż zgodnie z przepisami kryterium rozmieszczenia skazanych w celach jest płeć, wiek, uprzednie odbywanie zasadniczej kary pozbawienia wolności albo kary aresztu wojskowego. Nadto, administracja aresztu ani tym bardziej więzienna służba zdrowia nie mogą informować pozostałych osadzonych o stanie zdrowia współosadzonych, albowiem dane te stanowią tajemnicę lekarską. Sąd Okręgowy zaznaczył również, że samo przebywanie w celi z osobą zakażoną nie stwarza ryzyka zarażenia,

a stosowanie podstawowych środków higieny i utrzymywanie czystości również w celi mieszkalnej wystarczająco zapobiega zarażeniu. Zdaniem Sądu, świadczyła również o tym okoliczność, że powód nie wykazał, iż został zarażony wirusem HIV lub wirusem HCV w czasie pobytu w pozwanej jednostce penitencjarnej. Sąd Okręgowy stwierdził zatem, że niezależnie od warunków (wolnościowych, czy pozbawienia wolności) istotne jest przestrzeganie zasad higieny w celu zapobiegania chorobom zakaźnym, natomiast żądanie wyizolowania osób chorych nie znajduje oparcia w żadnych normach prawnych, jak również pozostaje w sprzeczności z prawami człowieka.

W ocenie Sądu Okręgowego pozwany nie wykazał jedynie, że w sposób ciągły i regularny dostarczał do wszystkich cel środki czyszczące, co niewątpliwie stanowiło bezprawne zaniechanie. Zdaniem Sądu w pozwanej jednostce penitencjarnej dochodziło do pewnych nieprawidłowości w regularnym zaopatrywaniu cel w środki czystości, a w sytuacji przebywania w celi, (a zatem na malej powierzchni) osoby cierpiącej na chorobę zakaźną niewątpliwie wskazane byłoby dostarczanie osadzonym większej ilości środków czyszczących. Jako niewłaściwe Sąd Okręgowy uznał także pozostawianie łóżek bez drabinek ułatwiających wchodzenie. Wprawdzie obowiązku takiego nie nakładają na pozwanego żadne przepisy, to jednak zdaniem Sądu Okręgowego działania takie powinny być podjęte ze względów bezpieczeństwa.

W ocenie Sądu Okręgowego, powyższe nieprawidłowości nie mogły jednak determinować zasadności przyznania na rzecz powoda zadośćuczynienia. Samo stwierdzenie bezprawności działania pozwanego nie może odnieść skutku w postaci uwzględnienia powództwa. Sąd Okręgowy wskazał, że do powstania roszczeń określonych w art. 24 k.c. nie jest wystarczające ustalenie, że działanie sprawcy było bezprawne, konieczne jest także wystąpienie skutku takiego działania w postaci naruszenia dobra osobistego. Powód natomiast nie wykazał, aby pozwany swym bezprawnym działaniem istotnie naruszył jego dobra osobiste w stopniu uzasadniającym przyznanie mu zadośćuczynienia. Sąd Okręgowy podkreślił również, że powód nie stawiał się na rozprawy wyznaczane celem złożenia przez niego zeznań. Sąd uznał więc, że powód w żaden sposób nie wykazał krzywdy, jakiej miałby doznać w związku z warunkami pobytu u pozwanego.

Mając na względzie zasady panujące w podobnych jednostkach, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że większość okoliczności przytoczonych przez powoda dyktowana była jego subiektywnymi odczuciami i przekonaniem, nieznanymi jednak odzwierciedlenia w praktyce. Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że subiektywny odbiór tych niedogodności jest raczej dyktowany brakiem akceptacji dla zaistniałej sytuacji aniżeli stanem faktycznym. Zdaniem Sądu Okręgowego dobra osobiste powoda w postaci zdrowia, godności, prawa do prywatności i intymności, poczucia bezpieczeństwa, prawa do zachowania higieny osobistej nie zostały naruszone podczas jego pobytu we wskazanej jednostce penitencjarnej. Końcowo wskazał Sąd, że wyrokując w przedmiotowej sprawie, nie mógł oprzeć się li tylko na niepodpartych stosownymi dowodami twierdzeniach strony powodowej. Mając na względzie charakter niedogodności wynikających z izolacji w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności Sąd Okręgowy podkreślił, że w dużej mierze przekonanie powoda o jego krzywdzie dyktowane było swoistym odczuciem dyskomfortu w związku z niższym standardem życia od tego, jaki powód mógł potencjalnie prowadzić przed osadzeniem w Areszcie Śledczym. Jednakże subiektywne opinie stron nie mogły stanowić w jakikolwiek sposób dowodu na okoliczności przytoczone w treści pism procesowych zawierających opis ich żądań.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 23, art. 24 w zw. z art. 448 k.c. oraz na podstawie art. 417 k.c. a contrańo powództwo oddalił (pkt 1. zaskarżonego wyroku).

Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Powód przegrał niniejszą sprawę w całości. Zgodnie jednak z art. 102 k.p.c., w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Mając na względzie trudną sytuację życiową i materialną powoda, w tym okoliczność wieloletniego pozbawienia wolności oraz uzasadnione przekonanie o słuszności dochodzonego roszczenia, Sąd Okręgowy nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej (pkt 2. Zaskarżonego wyroku).

Powód korzystał w procesie z dobrodziejstwa, jakim jest pomoc profesjonalnego pełnomocnika udzielona z urzędu. Wobec powyższego, Sąd na podstawie przedłożonego przez pełnomocnika spisu kosztów, (którego zasadność nie budziła wątpliwości) oraz na podstawie § 16 ust. 1 pkt 2 i § 14 ust. 1 pkt 26 w zw. z § 4 ust. 3 i § 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1715), zasądził od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w B. na rzecz radcy prawnego C. K. kwotę 838,01 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu oraz poniesionych wydatków (pkt 3. zaskarżonego wyroku).

W oparciu o treść art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, kosztami sądowymi, od obowiązku uiszczenia których powód został zwolniony, Sąd Okręgowy obciążył Skarb Państwa (pkt 4. zaskarżonego wyroku).

Apelację (k. 343 – 344) od powyższego wyroku wywiódł pełnomocnik powoda i zaskarżając orzeczenie w całości, zarzucił mu naruszenie:

1. **art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z art. 24 k.c.** poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów polegające na uznaniu, iż z zeznań przesłuchanych świadków wynika, że powód oraz z nim współosadzeni otrzymywali od pozwanego środki higieniczne wystarczające do dbania o higienę osobistą, w sytuacji gdy:

a. świadek J. zeznał, iż środków tych wydawano za mało;

b. pozwany, na którym ciążył ciężar dowodu, nie wykazał, że dostarczał, że dostarczał środków higienicznych w ilościach przewidzianych w Tabeli 4 załącznika nr 1 do ówczesnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych z dnia 28 stycznia 2014 r.;

2. **art. 23 k.c. w zw. z art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 417 k.c.** poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie polegające na uznaniu, iż nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda i odmowie przyznania powodowi stosownego zadośćuczynienia w sytuacji, gdy zgromadzony materiał dowodowy wskazuje, iż powód na skutek zawinionego zachowania pozwanego był realnie narażony na zarażenie się chorobą zakaźną, czyli na utratę zdrowia, a co za tym idzie jego dobra osobiste zostały naruszone, a żądanie zapłaty stosownego zadośćuczynienia jest w pełni uzasadnione.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powoda kwoty 90.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu za obie instancje, w tym kosztami zastępstwa procesowego według przedłożonego spisu kosztów za pierwszą instancję oraz według norm przepisanych za drugą instancję, względnie o przyznanie od Skarbu Państwa pełnomocnikowi powoda kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu według przedłożonego spisu kosztów za pierwszą instancję oraz według norm przepisanych za drugą instancję.

W **odpowiedzi na apelację** (k. 355 – 358) pełnomocnik pozwanego wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela w całości i przyjmuje za własne zarówno ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne Sądu Okręgowego. Kontrola instancyjna zaskarżonego orzeczenia ograniczona zostanie zatem do rozpoznania podniesionych w skardze zarzutów.

Zdaniem pełnomocnika powoda, pierwotną przyczynę wadliwości wydanego rozstrzygnięcia stanowiły błędy Sądu pierwszej instancji przy dokonywaniu oceny materiału dowodowego. Należało zatem rozważyć, czy ustalony przez

Sąd Okręgowy stan faktyczny znajduje odzwierciedlenie w zgromadzonym materiale dowodowym oraz czy ocena tego materiału odpowiada wymaganiom z art. 233 § 1 k.p.c.

Zaznaczyć przy tym należy, że norma zakodowana w powyższym ma na względzie warstwę faktologiczną orzeczenia, a ściślej – moc i wiarygodność przeprowadzonych w sprawie dowodów. Skuteczność zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga natomiast wykazania - za pomocą argumentów jurystycznych - że dokonując oceny zgromadzonego materiału dowodowego Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria naruszył Sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając. Tego rodzaju rozważań, próżno szukać w apelacji strony powodowej.

Zdaniem skarżącego, Sąd Okręgowy przyjął nadto, iż powód oraz z nim współosadzeni otrzymywali od pozwanego środki higieniczne wystarczające do dbania o higienę osobistą. Powyższa argumentacja pozostaje jednak dalece błędna.

W pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia Sąd Okręgowy akcentował bowiem w sposób jednoznaczny, iż pozwany zaniechał obowiązkowi ciągłego i regularnego dostarczania do wszystkich cel środków czyszczących. Również w ocenie Sądu Apelacyjnego, powyższe stanowiło bezprawne zaniechanie Aresztu Śledczego w B.. Niemniej jednak, wskazane uchybienie samo przez się nie mogło jednak skutkować uznaniem, że jakieś istotne dobro osobiste powoda (w postaci komfortu pobytu, czy poczucia bezpieczeństwa) zostało naruszone w sposób znaczący, zwłaszcza taki, który uzasadniałby fakultatywne wszak w świetle art. 448 k.c. przyznanie mu zadośćuczynienia.

Stwierdzić należało zatem, że wadliwości zaskarżonego orzeczenia powód upatrywał nie tyle w wadliwej ocenie dowodów czy dokonanych na ich podstawie ustaleń faktycznych, co w ocenie prawnej doniosłości tych ustaleń w kontekście sformułowanego przez powoda żądania. A w tym aspekcie i to wbrew zarzutom apelacji rozważania poczynione przez Sąd I instancji uznać należy za bezbłędne.

Poprzedzając merytoryczną ocenę apelacji z punktu widzenia przepisów prawa materialnego godzi się wyjaśnić, że samo subiektywne poczucie krzywdy powoda i jego przekonanie o zasadności swojego stanowiska, nie może zastąpić procesowego wykazania, zgodnie z ogólną regułą dowodową art. 6 k.c. - wszystkich przesłanek odpowiedzialności pozwanego. Pomimo stwierdzonych przez Sądy obu instancji zaniechań pozwanego w zakresie zapewnienia powodowi i współosadzonym środków czyszczących, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał żadnych podstaw do przypisania pozwanemu zachowań stanowiących o naruszeniu jakichkolwiek dóbr osobistych powoda, z którym to faktem wiązało się żądanie udzielenia ochrony w sposób określony w treści pozwu.

Powód winien mieć też świadomość, że zadaniem jednostki penitencjarnej jest izolacja osadzonego. Dyskomfort związany z przebywaniem w zakładzie karnym i istniejącymi tam warunkami jest immanentnie związany z pozbawieniem wolności. W literaturze oraz judykaturze przyjmuje się, że ocena, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych, musi opierać się na kryteriach obiektywnych, tj. nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego (vide: Wyrok Sądu Najwyższego z 11 marca 1997 r., III CKN 33/97, OSNC 1997/6-7/93 oraz z 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, OSP 1990/9/330). Powyższa teza nie może ulegać jednak zbytnej generalizacji i w zależności od istoty zdarzenia, przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, nie można zupełnie wykluczyć subiektywnego odczucia osoby żądającej ochrony prawnej (vide: Wyrok Sądu Najwyższego z 19 maja 2004 r., I CK 636/03, LEX nr 188474). Oznacza to, że subiektywne odczucia poszkodowanego nie mogą zostać co do zasady pozbawione wpływu na rozstrzygnięcie, jednakże powinny być one weryfikowane za pomocą obiektywnych kryteriów oceny następstw danego zdarzenia, celem racjonalnego zminimalizowania czynnika subiektywnego, który towarzyszy zwykle żądaniom poszkodowanego.

Z zastrzeżeniem powyższych uwag, warunki odbywania kary przez powoda były adekwatne do tego, jakie miała obowiązek zapewnić administracja jednostki penitencjarnej na podstawie obowiązujących przepisów, w tym między innymi obowiązujących w trakcie kolejnych pobytów w Areszcie Śledczym rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości

w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Wbrew stanowisku powoda, zresztą niesprecyzowanemu, nie zostało wykazane, iżby przebywał on u pozwanego w warunkach uwłaczających jego godności. Ewentualne generalizowanie problemu z powołaniem na powszechność nieprawidłowych warunków w ośrodkach penitencjarnych w Polsce, nie może tu mieć miejsca, bowiem w stosunku do roszczenia wynikającego z podnoszonego naruszenia wskazanych dóbr osobistych konkretnej osoby, należy rozważać indywidualnie sytuację każdego podmiotu w kontekście panujących w danym miejscu i danym czasokresie realiów. Zarzuty kierowane w stosunku do zapewnianych przez pozwanego warunków zakwaterowania oraz jego organizacji, nie znalazły potwierdzenia w materiale dowodowym. Ustalono bowiem, głównie w oparciu o dokumenty złożone do akt sprawy oraz zeznania świadków zgłoszonych przez obie strony, iż warunki bytowe, w których powód był osadzony, podobnie jak i w innych w tej placówce, odpowiadało wymaganym normom zarówno co do minimalnej powierzchni, jak i wyposażenia. O ile za niewłaściwy uznać należało drabinek ułatwiający wchodzenie w łóżkach osadzonych, tak wobec braku normatywnej regulacji tej kwestii, okoliczności tej nie sposób było kwalifikować jako bezprawnego działania pozwanego.

Jeżeli chodzi zaś o warunki sanitarne, to słusznie ustalił Sąd Okręgowy iż jego zorganizowanie zapewniało wymagane minimum intymności, zaś stan kąpielnicy sanitarnego (podobnie jak pozostałej części celi mieszkalnej), był skutkiem normalnego zużycia oraz działań samych osadzonych. Nie stwierdzono, by wentylacja w celach, gdzie mieszkał powód, była niewłaściwa, natomiast zasadnie, w świetle materiału dowodowego ustalono, iż cele były wietrzane, istniała możliwość otwarcia okien przez samych osadzonych, a kosztowe kraty, blendy, zamontowane jako element zabezpieczenia, nie wpływały na jasność celi, czy też jej stan wentylacji. Jak ustalono, w celach była bieżąca zimna woda, osadzeni po podgrzaniu mieli możliwość prania odzieży w ciepłej wodzie i suszenia, a także zagwarantowany dostęp do mycia w ciepłej wodzie w łaźni.

Także okoliczności dotyczące przebywania powoda w celach przeludnionych, zostały należycie ustalone. Słusznie oparł się tu Sąd Okręgowy o zaświadczenia wydane przez samego pozwanego, zgodnie z którymi powód nie przebywał w celach przeludnionych oraz nie wydawano wobec niego decyzji o pobycie w przeludnieniu. Z wykazów przedstawionych przez pozwanego, których miarodajności i wiarygodności jako dokumentów stanowiących dowód w cywilnym postępowaniu sądowym, powód nie podważył, wynika, że w okresie osadzenia w Zakładzie Karnym w B., nie przebywał on w pomieszczeniach mieszkalnych, w których powierzchnia przypadająca na 1 osobę nie przekraczała 3 m². Ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych, spoczywał tu bowiem na pozwanym (vide: Wyrok Sądu Najwyższego z 8 lutego 2007 r., V CSK 431/06, OSNC 2008/1/13, Biul.SN 2007/6/15, M.Prawn. 2008/16/882).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, do naruszenia dóbr osobistych powoda nie doszło również w wyniku przebywania w jednej celi z osobą zarażoną wirusem HIV lub HCV. U powoda nie stwierdzono zakażenia, nie doszło więc do uszczerbku na zdrowiu. W ślad za Sądem Okręgowym podkreślić należy, że w warunkach wolnościowych osoby zarażone wirusem HIV lub HCV nie są izolowane, powszechna jest również wiedza na temat źródeł zarażenia. Wiedząc o chorobie współosadzonego, powód miał też możliwość podjęcia działań zapobiegających zarażeniu, sprowadzających się głównie do przestrzegania podstawowych zasad higieny. W kategoriach naruszenia dóbr osobistych nie mieściło się też samo przebywanie w towarzystwie osoby zarażonej, nawet jeżeli powód zarzucał, iż narażało go to na utratę zdrowia i wprowadzało konieczność stosowania szczególnych środków ostrożności. Trudno było zatem przyjąć by z powyższego tytułu doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, w szczególności do naruszenia godności i prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w odpowiednich warunkach.

Ostatecznie, w świetle całokształtu okoliczności dotyczących warunków w jakich powód przebywał w pozwanej jednostce penitencjarnej nie było podstaw do udzielenia mu ochrony przewidzianej w art. 23 i 24 k.c. Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako bezzasadną.

O wynagrodzeniu pełnomocnika powoda ustanowionego z urzędu w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na zasadzie § 16 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 14 ust. 1 pkt 26 w zw. z § 4 ust. 2 i 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1715).

SSO del. Rafał Terlecki	SSA Mariusz Wicki	SSA Leszek Jantowski
-------------------------	-------------------	----------------------

Na oryginale właściwe podpisy.